

SKAŅU IZRUNAS TRAUCĒJUMI. RAKSTUROJUMS UN TERAPIJAS PROCESS

Kas ir skaņu izrunas traucējumi, kā notiek terapijas process, kā vecāks var iesaistīties un palīdzēt savam bērnam ātrāk sasniegt terapijas mērķus?

SKAŅU IZRUNAS TRAUCĒJUMI

Kas ir skaņu izrunas traucējumi?

Vairums bērnu aptuveni 4-5 gadu vecumā var pareizi izrunāt lielāko daļu valodas skaņu. Ir normāli, ka mācoties runāt, atsevišķas skaņas tiek izrunātas nepareizi. Dažas skaņas bērni apgūst agrāk, piemēram, p, b vai m. Citu skaņu apgūšanai nepieciešams ilgāks laiks, piemēram, l, š vai č.

Bērns, piemēram, var teikt /vampa/ vārda /lampa/ vietā. Bērns var izlaist runas skaņas un vārda /telefons/ vietā teikt /telons/. Noteiktā vecumā tas ir normāli. Šādas izpausmes var tikt uzskatītas par traucējumiem, ja kļūdas runā saglabājas arī bērnam pieaugot.

Par skaņas izrunas traucējumiem varam runāt brīdī, kad runā netiek lietota vai pareizi izrunāta kāda no skaņām, kurai noteiktā vecumā vajadzētu būt, un ir kāda no skaņu izrunas traucējumu pazīmēm:

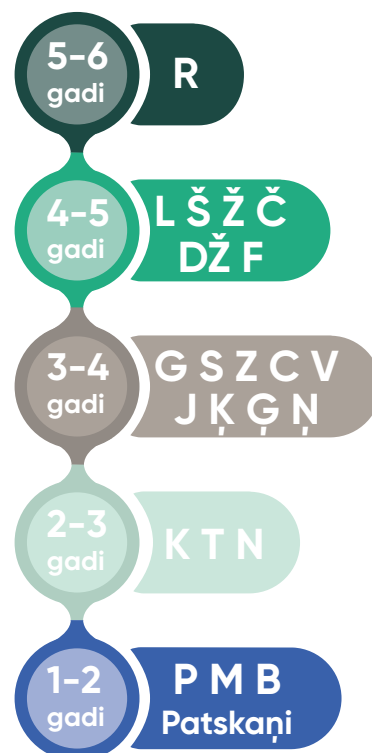
- 1 Skaņu neizrunāšana** – vārda /māja/ vietā saka /āja/;
- 2 Skaņu aizstāšana** – vārda /čība/ vietā saka /tība/;
- 3 Skaņu izrunāšana tehniski neprecīzi** – piemēram, skaņas /s/ izruna virzot mēli starp zobiem.

Skaņu izrunas attīstība noteiktā vecuma posmā*

Noteiktā vecuma posmā bērni fizioloģiski apgūst noteiktu skaņu izrunu. Vecuma robežām ir taikai norādošs raksturs.

Bērni līdz pat 5-6 (dažos avotos 7-8) gadu vecumam fizioloģiski var nespēt precīzi artikulēt skaņu /r/. Svarīgi uzstājīgi bērnu nesteidzināt skaņu lietot, lai bērns to neiemācās izrunāt nepareizi, akustiski radot līdzīgu skanējumu, taču patiesībā ievibrējot nevis mēles priekšējo daļu, bet mīkstās aukslējas. Šādā gadījumā /r/ skaņas skanējums atgādina franču valodas /r/ izrunu, kā lietošana latviešu valodā tiek uzskatīta par traucējumu.

* I.Blūmentāle, I.Kalēja, I.Klatenberga, S.Kušķe, A.Vabale. 2014.
ROKASGRĀMATA runas, valodas un dzirdes attīstībā un traucējumu
izzināšanā.

Kā notiek skaņu izrunas terapijas process, un kā vecāks var iesaistīties?

Audiologopēdiem un logopēdiem ir zināšanas dažādu terapijas metožu pielietojumā, strādājot ar bērniem, kuriem ir skaņu izrunas traucējumi. Speciālisti zina, kuras mutes dobuma daļas iesaistītas konkrētās skaņas artikulācijā, kādai jābūt gaisa plūsmai, kuru skaņu izrunas laikā veidojas slēgums, kuru izrunai nepieciešama brīva vai apgrūtināta gaisa plūsma.

Skaņu izrunas traucējumu terapijā speciālisti visbiežāk izmanto **sistemātisku pieeju**. Vispirms palīdzot apgūt skaņu izolēti, tad zilbēs, vārdos, frāzēs, teikumos un brīvā runā.

Terapijas laikā speciālisti izmanto dažādus paņēmienus, lai palīdzētu bērnam apgūt skaņas izrunu, apzināties skaņu izrunā iesaistīto struktūru darbību, nostiprināt pareizu skaņas izrunu brīvā runā.

Katrs bērns ir unikāls. Un katra bērna progress terapijā būs mazliet citādāks. Speciālisti ikvienam klientam izstrādā individuālu terapijas plānu, ņemot vērā katra bērna vajadzības. Lai ātrāk sasniegtu terapijas mērķus, ārkārtīgi svarīgi strādāt komandā. Proti, svarīgi, ka bērns kopā mājās ar vecāku nostiprina to, ko apgūst nodarbībā pie speciālista. Skaņu izrunas terapijas procesa laikā speciālists nereti mudinās vecāku kopā ar bērnu pildīt mājās kādus vingrinājumus, spēlēt spēles, lai tā palīdzētu visiem kopā efektīvāk un ātrāk sasniegt terapijas mērķus un uzlabot bērna runas prasmes.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Lai izdodas!

Lai sirsnīga un priekpilna mācīšanās!

saziņa

www.e-logopeds.lv

info@e-logopeds.lv

www.facebook.com/elogopeds/